

Programma

1. Taal en identiteit
2. Het meertalige brein
3. Streektaalbeleid in Nederland
4. Streektaal en meertaligheid in het onderwijs: praktijkvoorbeelden
5. Samenvatting en conclusie
6. Challenge

Taal en identiteit zijn verbonden

De taal ta(a)l(en) door de ouders gegeven

wereld verkennen

veiligheid

vertrouwen

emotie

Over de moedertaal:

“Het is de eerste melodie, de klank en de kleur van de stem, die zorgdraagt, de taal van de borst die voedt, de taal van troost midden in de nacht na een boze droom, de taal die veiligheid verschaft, die de band met het leven is.”

*Uit: De blik van de Yeti
(Vandenbroeck, 1999)*

Thuis taal is onderdeel van je identiteit

“To reject a child’s language in the school is to reject the child. When the message, implicit or explicit, communicated to children in the school is “Leave your language and culture at the schoolhouse door”, children also leave a central part of who they are – their identities – at the schoolhouse door. When they feel this rejection, they are much less likely to participate actively and confidently in classroom instruction.”

Cummins, 2001

Geef je streektaal door!

“Heel lang werd het kinderen ook verboden om met de streektaal te spreken. De oudere generaties zullen zich dat waarschijnlijk nog wel herinneren op school. Dat mocht niet, want je moest allemaal beschaafd spreken.”

Hoogleraar Germaanse Taalkunde Arjen Versloot in De Nieuws BV (7 mei 2021)

“Mijn ouders hebben me geen Gronings geleerd. We spraken ABN. Op familie-feestjes met ooms en tantes, opa's en oma's praat iedereen Gronings. Het voelt nu net alsof ik er niet bij hoor.”

Pabo-student

Illustratie: Jelle van Gosliga

2. Het meertalige brein

Hoe werkt meertaligheid?

Een beetje Portugees ...

A Frísia (em neerlandês *Friesland*; em Frísio *Fryslân*) é uma província ao norte dos Países Baixos. Tem uma língua própria, o frísio, que apresenta proximidade com o inglês: inclusive há um ditado que prega que "Como o leite é para o queijo, são os ingleses para os frísios". Outra versão desse ditado é "*Bûter, brea, en griene tsiis; wa't dat net sizze kin, is gjin oprjochte Fries*", muito semelhante à versão inglesa que significa "Manteiga, pão e queijo verde: se não consegue dizer isso, você não é um verdadeiro frísio.

Hoe werkt meertaligheid?

Een beetje Portugees ...

A Frísia (em neerlandês *Friesland*; em Frísio *Fryslân*) é uma **província** ao norte dos Países Baixos. Tem uma **língua** própria, o frísio, que apresenta proximidade com o inglês: inclusive há um ditado que prega que "Como o leite é para o queijo, são os ingleses para os frísios". Outra versão desse ditado é "*Bûter, brea, en griene tsiis; wa't dat net sizze kin, is gjin oprjochte Fries*", muito semelhante à versão inglesa que significa "Manteiga, pão e **queijo** verde: se não consegue dizer isso, você não é um **verdadeiro** frísio.

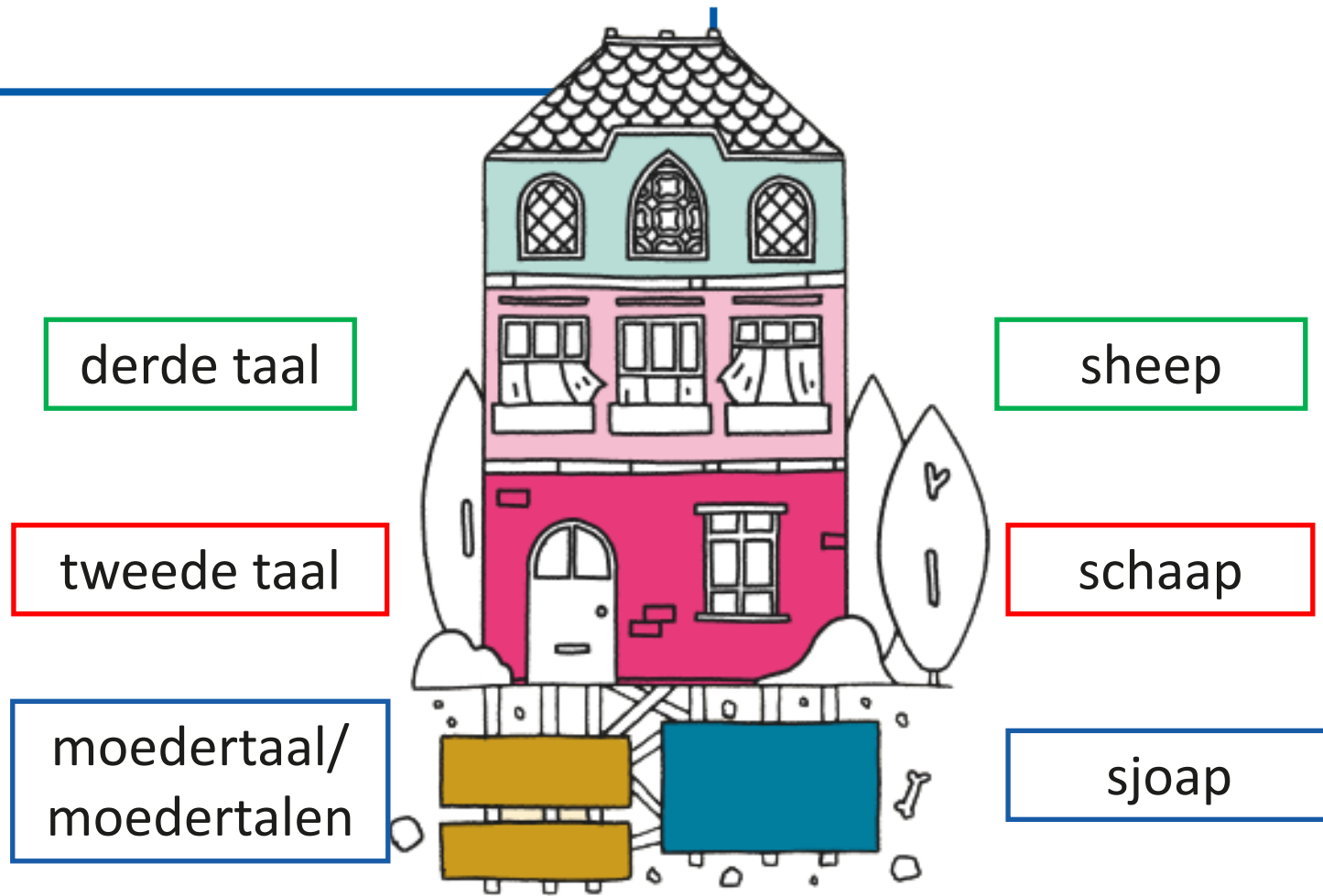

Receptieve meertaligheid

-
- Welke woorden hebben jullie herkend?
 - Hoe hebben jullie de betekenis ontdekt, welke strategieën hebben jullie hierbij gebruikt?

Talen en een huis

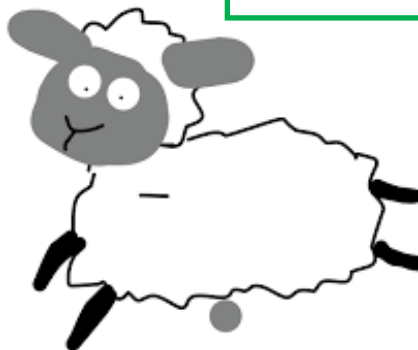
Mentaal woordenboek

Alle talen vormen
samen één groot
mentaal woordenboek

schaap

sheep

sjoap

Illustratie: Jelle van Gosliga

3.

Streektaalbeleid in Nederland

Streektaalbeleid in het onderwijs

Wet op het po (Artikel 8, lid 3) en wet op het vo (Artikel 17):

Het onderwijs:

- a** gaat er mede van uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving,
- b** is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie, en
- c** is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten.

(Wettenbank, 2020a, 2020b)

Wet op het po (Artikel 9, lid 3):

Het onderwijs wordt gegeven in het Nederlands. Daar waar naast de Nederlandse taal, de Friese taal of een streektaal in levend gebruik is, kan de Friese taal of de streektaal mede als voertaal bij het onderwijs worden gebruikt.

Voor de opvang in en de aansluiting bij het Nederlandse onderwijs van leerlingen met een niet-Nederlandse culturele achtergrond kan de taal van het land van oorsprong mede als voertaal bij het onderwijs worden gebruikt, overeenkomstig een door het bevoegd gezag vastgestelde gedragscode. (Wettenbank, 2020a)

Kerndoel Taal – Talige identiteit

Kerndoel 14	Talige identiteit
Doelzin	De leerling verkent hoe je met taal uiting geeft aan je identiteiten.
Het gaat hierbij om	<ul style="list-style-type: none">• verkennen van het eigen talige repertoire in de volle breedte: talen en taalvariëteiten, gebaren, lichaamstaal;• experimenteren met het eigen talige repertoire om zich bewust te worden van het effect, in relatie tot publiek, doel en context;• reflecteren op hoe je overkomt op anderen op basis van keuzes in je eigen talige repertoire;• waarderen van het eigen talige repertoire.
Te denken valt aan	<ul style="list-style-type: none">• maken van een taalpaspoort;• uitproberen van verschillende lichaamshoudingen bij een presentatie voor publiek en het voeren van een gesprek over het effect ervan;• gebruiken van talenkennis bij het leren van nieuwe woorden in het Standaardnederlands en andere talen;• praten over ervaringen over een in een andere taal of taalvariëteit gevoerd gesprek.

Kerndoel Taal - Taalvariatie

Kerndoel 15 Taalvariatie

Doelzin

De leerling beschouwt het bestaan en gebruik van verschillende talen en taalvariëteiten in relatie tot het Nederlands

Het gaat hierbij om

- beschouwen van de meest voorkomende taalvariëteiten van het Nederlands: school- en vaktaal, groeps- en streektalen;
- verkennen van de contexten waarin verschillende talen en taalvariëteiten worden gebruikt;
- verkennen van oordelen over verschillende talen en taalvariëteiten;
- verkennen van overeenkomsten en verschillen tussen het Nederlands en andere talen en taalvariëteiten op klank-, woord- en zinsniveau.

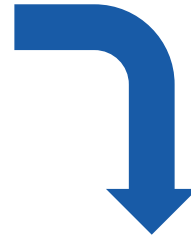
Te denken valt aan

- bespreken van de keuze voor een taal of taalvariëteit door een influencer;
- een rol spelen in een rollenspel of toneelstuk waarbij je een passende taal of taalvariëteit kiest voor jouw rol.

Waarom streektaalonderwijs?

Uitdagingen

- Informeel gebruikt als omgangstaal
- Niet onderdeel van het curriculum
- Te weinig (onderwijs)materiaal
- Negatieve attitudes

Insteek

- Taalverlies tegengaan
- Ontwikkelen lesmateriaal en kerndoelen
- Onderdeel van cultuur en identiteit (burgerschap)
- Positieve houding ontwikkelen

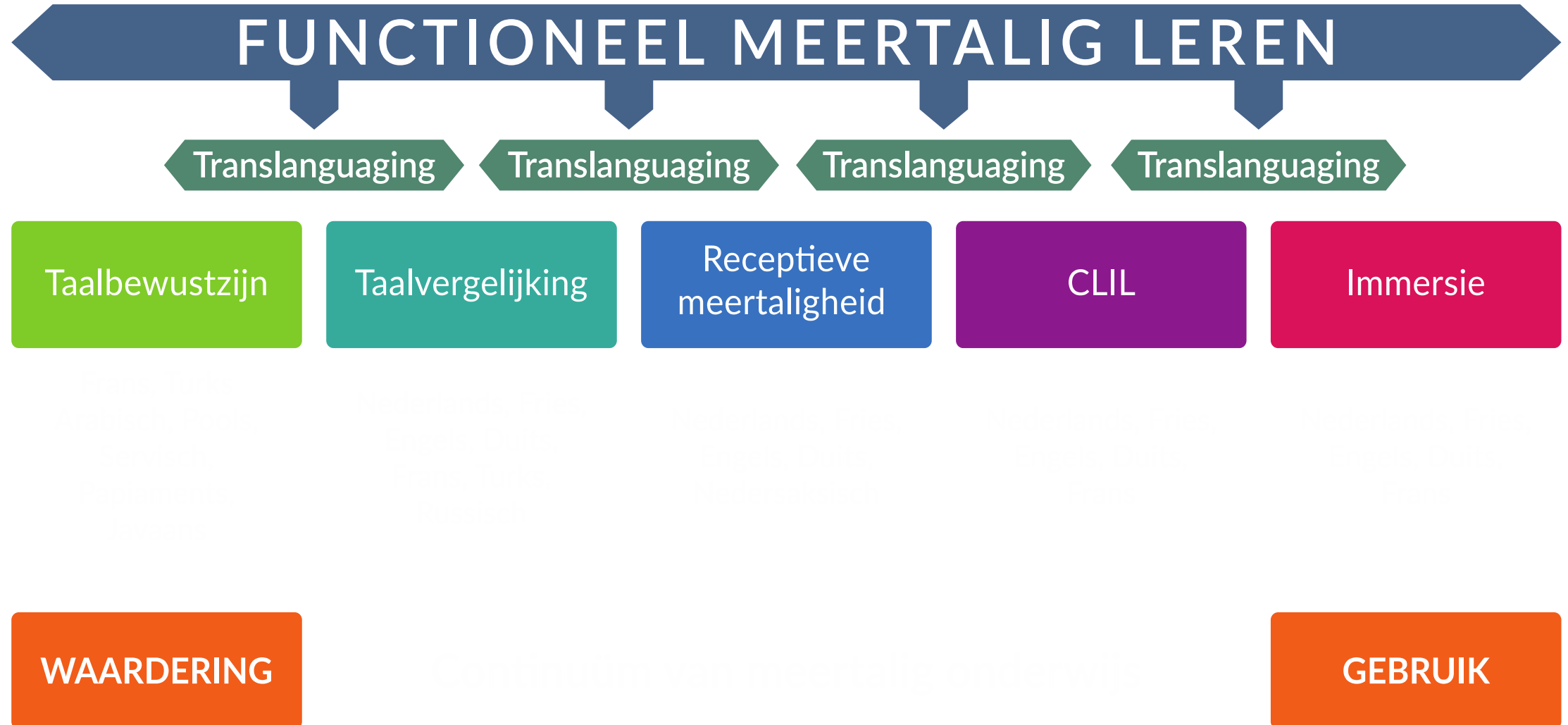

4.

Streektaal en meertaligheid in het onderwijs: praktijkvoorbeelden

Holistisch model voor meertaligheid in het onderwijs

(Duarte 2017; Duarte & Günther-van der Meij 2018)

girlfriend

Fre

Fre

HE

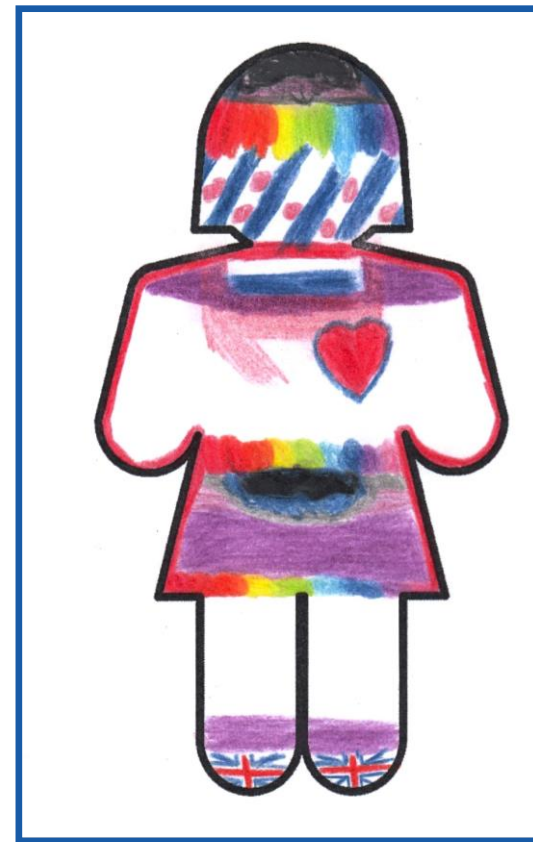
- nederlands
- fries
- Duits
- pools
- arabisch

strator
het illustrat
Techn Res
het hoofdstuk
fdstuk 4
ctriciteit
hoofdstuk
be g

Taalportretten

Taal in beeld / Taaltroost

Ta(a)len zichtbaar maken

Ta(a)len als gespreksonderwerp

Dangelo Milton:

“Het Papiaments betekent mijn trots, wie ik ben, van waar ik kom en hoe ik denk. Het zit in me. Dat geldt voor de Friezen vast ook!”.

Taal als gespreksonderwerp:

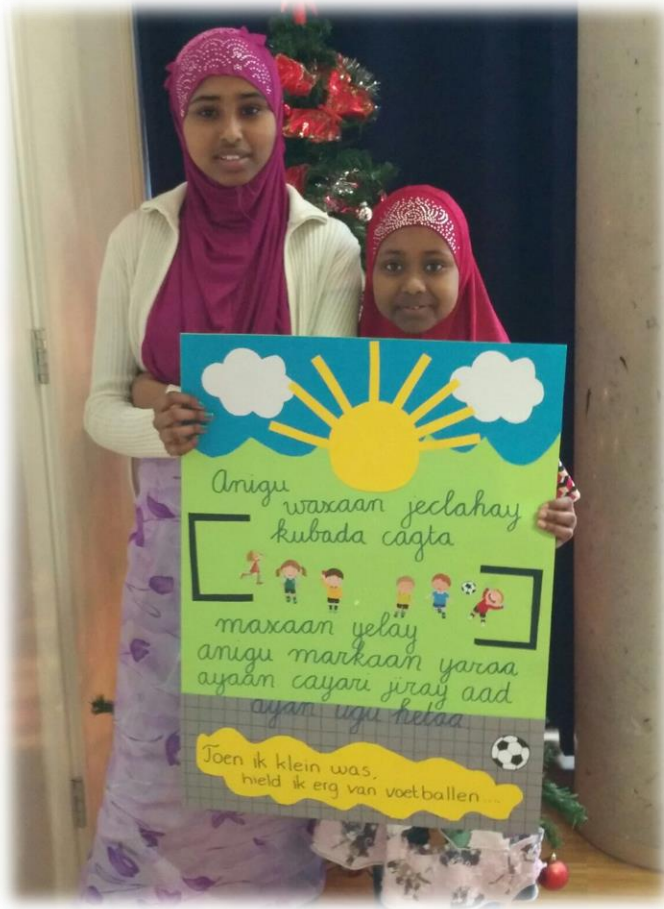
- *Waarom is dit mooi?*
- *Klinkt het mooi?*
- *Is de betekenis mooi?*
- *Hoort er een mooie herinnering bij?*
- *Wie zei dit?*

D.m.v. gesprekken tussen leerkracht en leerlingen wordt de waardering voor de verschillende talen gestimuleerd.

De Taalschat presenteren

Project van verbinding ouders-leerkracht-kind

Een deel van wie je bent is
waar je vandaan komt

Interview in tweetaal

Bespreek met je schoudermaatje de volgende vragen:

- Ken jij een mooi/grappig/bijzonder liedje in je moedertaal?
- Of een bijzondere spreuk /gedichtje/zegswijze in je moedertaal?
- Waar gaat het over?
- Wat vind je er bijzonder aan? (De klank? Betekenis? Herinnering?)
- Werd je er blij van of verdrietig of ontroerd?

Taalschatten uit de groep:

Een Nederlands liedje:

Een karretje langs de zandweg reed...

Het lied brengt me terug naar de schoolbanken en geeft een rustig gevoel.

Limburgs spreekwoord:

Waat de kop vergit
Motte de bein misnete

Een bijzonder toepasselijk spreekwoord op mij, want ik moet vaak terug om iets te halen.

Het maakt me niet blij of ontroerd, maar het is mijn levensmotto.

Een Limburgs lied:

I Woabich, I Woabich, doa bin ich geboare
Ich han an dit dörpke mie hats verloare

Met carnaval voel je je nergens beter dan in je eigen dorp.

We zongen het op de lagere school en als ik het hoor denk ik met weemoed terug aan mijn jeugd.

Limburgse begroeting:

Kammeraad wiej is ut?

Als ik mijn vrienden ontmoet is dit het eerste dat ik zeg.

Het geeft gevoel van verbondenheid en warmte.

Tel mee in mijn taal

Categorie	Keuzes
Titel	Tel mee in mijn taal - Tel mei yn myn taal - Count along in my language - يَتَغَلَّيْفُ بِنَجَّجْ وَاِابْنِجْ دَع - tixgeliyaan luuqadeyda
Doelstelling	In deze opdracht zijn de leerlingen ambassadeur van hun eigen taal en leren ze elkaar tellen in hun eigen taal. Dit zorgt voor kennis over taalverschillen maar ook voor begrip/respect voor elkaars taal.
Groep(en)	Onderbouw en middenbouw
Vak	Taal(en) algemeen
Duur	45 minuten
Link met curriculum	Taalbeschouwing Kennis over meertaligheid algemeen
Talen	Alle talen die de leerlingen spreken
Link met FREPA	Bewustwording van eigen talen en de talen in de omgeving Kennis over talen in Fryslân, Europa en de wereld Kennis over taalverschillen (woordenschat en zinsbouw) Kennis over culturele diversiteit
Vaardigheden	Luisteren, lezen, spreken, schrijven
Theoretische onderbouwing	Taalbewustzijn/language awareness, taalvergelijking,
Beschrijving activiteit	<p>Stap 1 - klassikaal: groepen maken Verdeel de klas in groepen van 4 leerlingen. Leerlingen die dezelfde taal spreken kunnen samenwerken.</p> <p>Stap 2 - in groepen: taal en presentatievorm kiezen Het is de bedoeling dat iedere groep de rest van de klas leert tellen in hun taal. De leerlingen mogen zelf een vorm verzinnen om het leren tellen in hun taal aan te bieden: opzeggen, rijmen, zingen, etc. Dit bereiden ze in hun groepje voor.</p> <p>Stap 3 - klassikaal: presenteren Ieder groepje presenteert zijn taal en leert de rest van de klas tellen in deze taal. Het (digi)bord kan gebruikt worden om de verschillende cijfers in elke taal op te (laten) schrijven.</p> <p>Stap 4 - klassikaal: nabespreking Als iedere taal aan bod geweest is wordt er klassikaal nabesproken over de overeenkomsten en verschillen tussen de verschillende talen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wat is hetzelfde? • wat lijkt veel op elkaar, qua schrift of klank? • wat is lastig in vergelijking met het Nederlands? • enz.

Tel mee in mijn taal

Categorie

Keuzes

Voorbeeld:

	1	2	3	4	5
Nederlands	EEN	TWEE	DRIE	VIER	VIJF
Frans	UN	DEUX	TROIS	QUATRE	CINQ
Engels	ONE	TWO	THREE	FOUR	FIVE
Turks	BİR	İKİ	ÜÇ	DÖRT	BES
Urdu	EK	DO	TIN	CHAR	PANCH
Slovaaks	JEDEN	DVA	TRI	STYRI	PAT (peit)
Armeens	MEK	YERKU	YEREQ	CHORS	HINGH
Arabisch	WAHD	ITHNANI	THALATHA	ARBA	KHMSA
Ghanees	BEE-A-KO	A-BEE-ENG	A-BEE-E-SA	A-NANG	A-NUHM

Beschrijving activiteit

Materialen

Woordenboeken en Internet voor vertaling

Tips

Deze activiteit kan ook heel toegepast worden voor andere begrippen en/of thema's zoals kleuren, rekenbegrippen (min/plus), objecten of dieren.

➤ Kunnen jullie in het Limburgs tellen?

Meertalig z

Meertalig zingen

Categorie	Keuzes
Titel	Meertalig zingen - Meertalich sjonge - Multilingual singing
Doelstelling	De leerlingen leren het liedje 'Hoofd, schouders, knie en teen' in verschillende talen. Na het liedje worden de verschillende lichaamsdelen in de verschillende talen besproken en vergeleken.
Groep(en)	Onderbouw, middenbouw
Vak	Taal(en) algemeen Engels, Fries of Nederlands (Taal)
Duur	5-15 minuten
Link met curriculum	Verbonden aan thema muziek Wereldoriëntatie / biologie
Talen	Fries, Nederlands, Engels
Link met FREPA	Bewustwording van eigen talen en de talen in de omgeving Kennis over taalverschillen (woordenschat en zinsbouw)
Vaardigheden	Luisteren en spreken
Theoretische onderbouwing	Taalbewustzijn/language awareness, taalvergelijking
	<p>Stap 1 - Meertalige opwarmer: Hoofd, schouders, knie en teen in meerdere talen: https://www.youtube.com/watch?v=YGrknzngFI8</p> <p>Stap 2 - Zingen In de bijlagen staat de tekst in drie talen:</p>

Duitse versie

Kopf, Schulter, Knie und Zeh, Knie und Zeh
Kopf, Schulter, Knie und Zeh, Knie und Zeh
Ohren, Augen, Nase und Mund
Kopf, Schulter, Knie und Zeh, Knie und Zeh

Mmm, Schulter, Knie und Zeh, Knie und Zeh
Mmm, Schulter, Knie und Zeh, Knie
und Zeh Mmm, Augen, Nase und Mund
Mmm, Schulter, Knie und Zeh, Knie und Zeh

Mmm, mmm, Knie und Zeh, Knie und Zeh
Mmm, mmm, Knie und Zeh, Knie und Zeh
Mmm, mmm, Nase und Mund
Mmm, mmm, Knie und Zeh, Knie und Zeh

Mmm, mmm, mmm und Zeh, mmm und Zeh
Mmm, mmm, mmm und Zeh, mmm und Zeh
Mmm, mmm, mmm und Mund
Mmm, mmm, mmm und Zeh, mmm und Zeh

Mmm, mmm, mmm en mmm, mmm en mmm
Mmm, mmm, mmm en mmm, mmm en mmm
Mmm, mmm, mmm und Mund
Mmm, mmm, mmm en mmm, mmm en mmm

Mmm, mmm, mmm en mmm, mmm en mmm
Mmm, mmm, mmm en mmm, mmm en mmm
Mmm, mmm, mmm und Mund
Mmm, mmm, mmm en mmm, mmm en mmm

Mmm, mmm, mmm en mmm, mmm en mmm
Mmm, mmm, mmm en mmm, mmm en mmm
Mmm, mmm, mmm und mmm
Mmm, mmm, mmm en mmm, mmm en mmm

Kopf, Schulter, Knie und Zeh, Knie und Zeh
Kopf, Schulter, Knie und Zeh, Knie und Zeh
Ohren, Augen, Nase und Mund
Kopf, Schulter, Knie und Zeh, Knie und Zeh

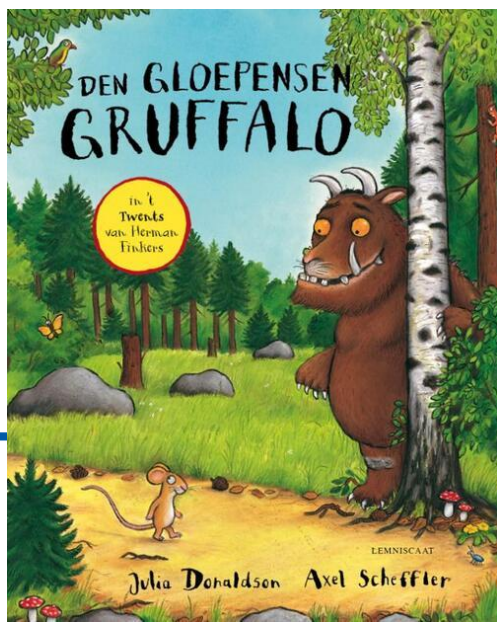

Vier samen de talen van de school

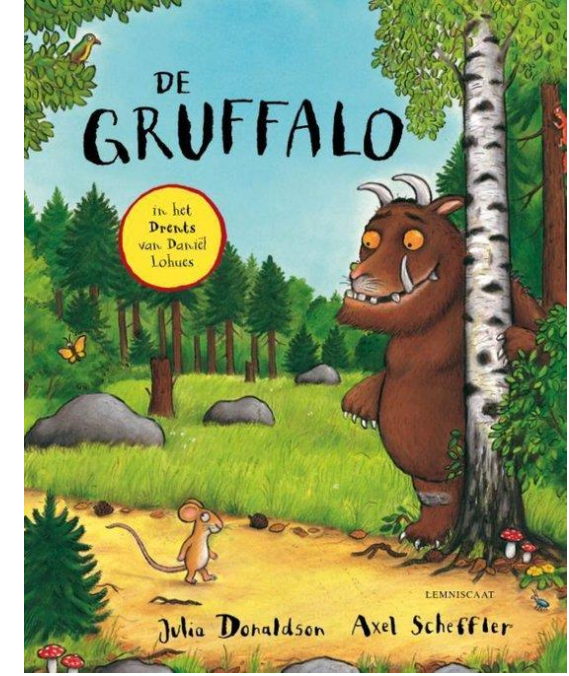
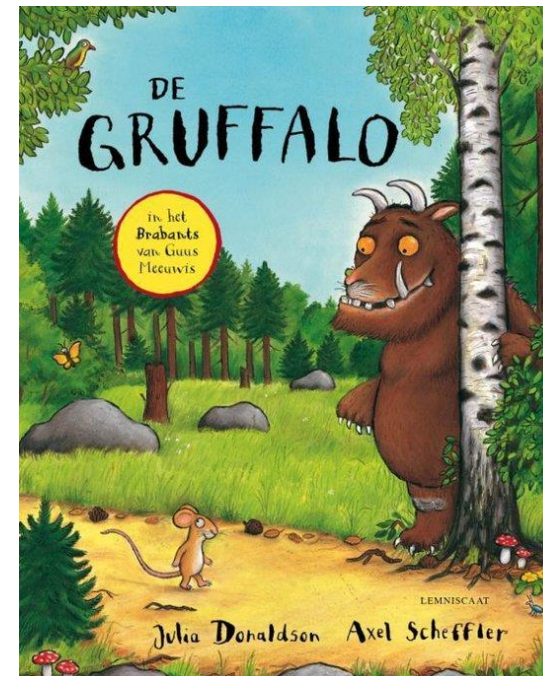
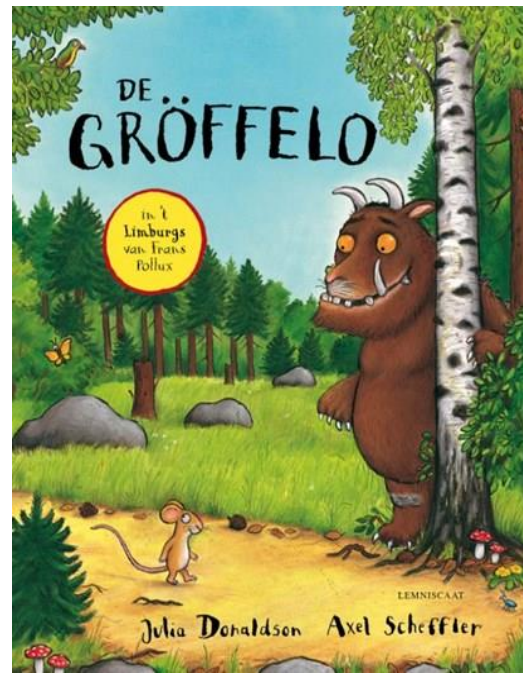
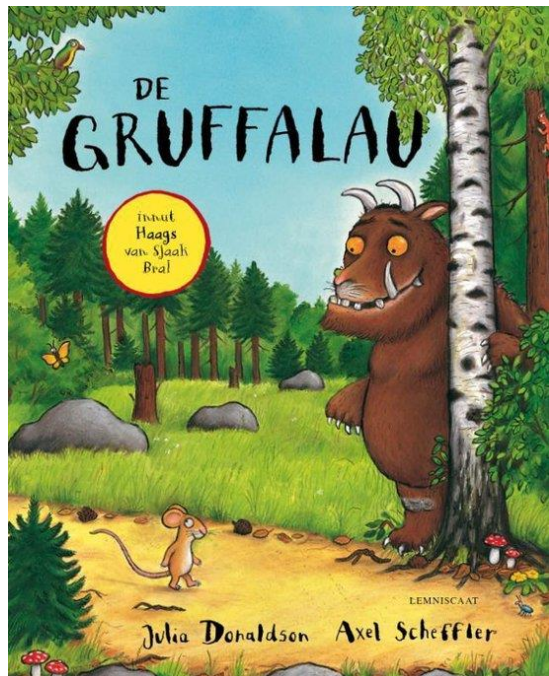
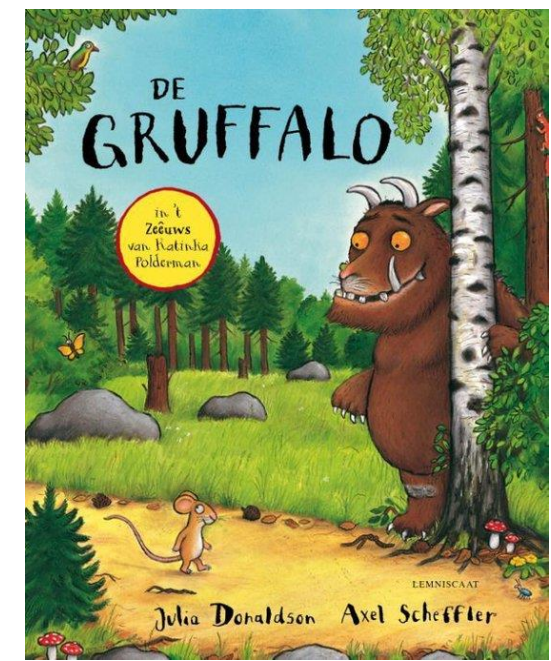
Bijvoorbeeld door:

- Talenfestival
- Cultuurfestival
- Meertalige dag
- Taal van de week
- ...

Op zoek naar woorden....

In 81 talen en 13 streektalen!

5. Samenvatting & Conclusie

Reacties van leerkrachten

“Ik ga al heel wat jaren mee in het onderwijs. Maar vroeger zei je van **“wel Nederlands praten in de klas”**. En dat idee is ook wel echt veranderd. En dat je wel ook die ruimte biedt aan kinderen. **Dat je het ook gewoon helemaal niet gek vindt en de kinderen ook gewoon hun eigen taal mogen spreken.”**

“Als je een les hebt en de kinderen iets niet begrijpen. **En als je dan het Limburgs noemt, dat de kinderen het dan juist wel weten.** Terwijl, ik weet niet, een jaar of tien geleden waren er ouders die zeiden: “Ja, er is een juffrouw die Limburgs praat af en toe met de kinderen. Dat mag toch helemaal niet?” En dat het nu toch meer is van “Ja, je mag het meer inzetten.” En ik heb ook veel meer geleerd over die ontwikkeling van meertaligheid bij meertalige kinderen. **Dus ik probeer het wel in mijn lessen meer toe te passen. Zowel bij de regulering groepen als de taalklassen.”**

“Mijn leerlingen hebben meer respect gekregen voor Friestalige mensen. **Ze weten beter waarom en in welke situaties mensen ervoor kiezen om een dialect (of Fries) te spreken.** De betekenis van dialect voor de dialectspreker en de verscheidenheid aan dialecten. ‘Standaard Nederlands’ wordt bijna niet gesproken.”

Take to school message

- **Alle moedertalen - dus ook streektalen - zijn belangrijk** en zouden een plek in het onderwijs moeten hebben;
- **Begin klein:** alles begint bij een positieve taalhouding en bewustwording van talen om je heen, ongeacht welke taal;
- Gebruik de **voorbeelden** uit de verschillende toolboxes **als inspiratie**; maar ga in gesprek met je collega's welke activiteiten nuttig zijn voor jullie school, welke talen kunnen betrokken worden, welke doelstelling(en) hebben jullie, etc.
- Zorg dat je in **duo's** werkt en overleg regelmatig over je plannen. Evalueer: wat ging goed, wat kan een volgende keer anders?
- Roep de hulp in van **collega's, ouders** of **vrijwilligers** voor talen die je zelf onvoldoende beheerst.

6. Challenge

Challenge

Bespreek met je *schoudermaatje* op welke manier je a.s. maandag de meertaligheid van jouw klas laat stralen.

language challenge

MONDAY

Vraag je vader of moeder naar het liefste woord in de moedertaal.

DINSDAG

Leer met de hele klas tellen tot tien in vijf verschillende talen.

MERCREDI

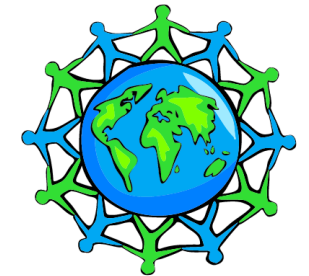
Maak een lijst van alle talen die in je klas worden gesproken.

PÎNCȘEM

Schrijf met elkaar een meertalig verhaal met alle talen van je klas.

PIĄTEK

Neem een voorwerp mee naar school uit een andere cultuur en vertel erover.

BUENOS
DESEOS

bonjour

Meer weten?

Meer informatie?

www.lectoraatmg.nl

www.inspirerendmeertaligonderwijs.nl

<https://hoesveurtlimburgs.nl/nl/educatie/primair-onderwijs>

hogeschool

ectoraat
Meertaligheid
en Geletterdheid

Bedankt!
Stief bedankt!

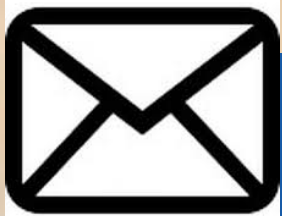
Dainj!

Tige tank!

Bedaank!

Merci!

Danke!

mirjam.gunther@nhlstenden.com
janke.singelsma@nhlstenden.com